

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. május 11.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÉRETTSÉGI VIZSGA

2016. május 11. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

A feladatsor két részből áll:

I. rész: mindenki által megoldandó feladatokat tartalmaz a társadalomismeret és a jelenismeret témakörökből

II. rész: szintén két feladatsort tartalmaz:

A. gazdasági ismeretek

B. pszichológia

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

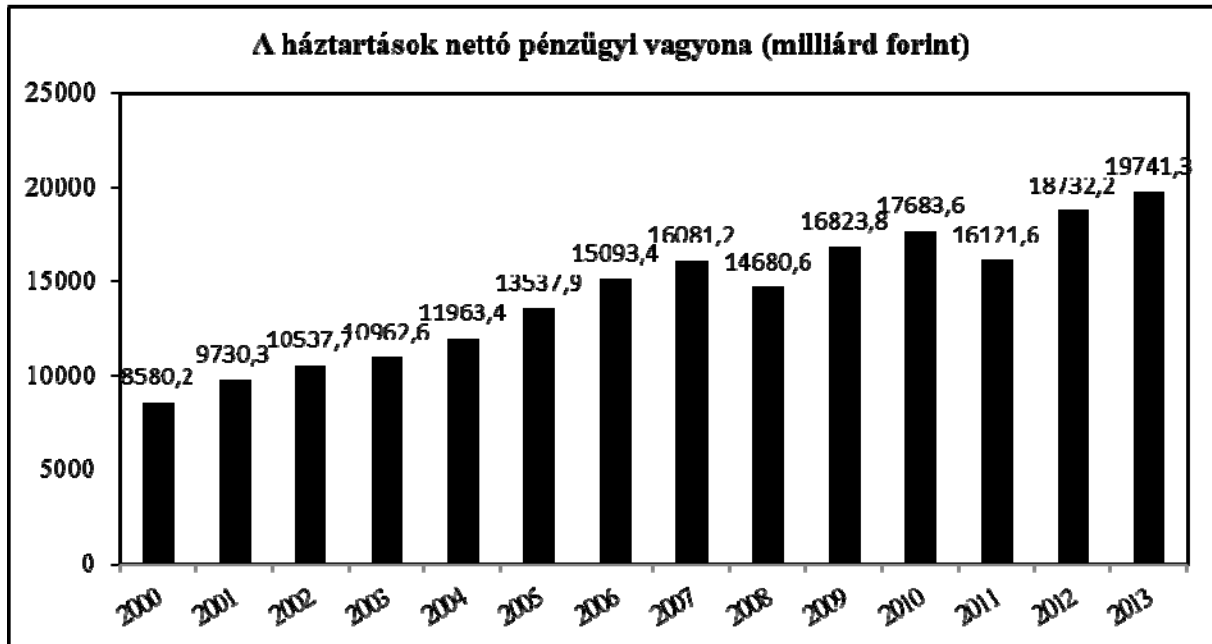

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Grafikonelemzés

Az ábra áttanulmányozása után válaszoljon a kérdésekre!

Forrás: www.piac Kutatas.blogspot.hu

a) Hány százalékkal nőtt a jelzett időszakban a családok nettó pénzügyi vagyona?

.....

b) Hány százalékos volt a legnagyobb növekedés két egymást követő év között?

.....

c) Mit jelent az, ha egy családnak van megtakarítása?

.....
 .....
 .....

d) Csupán ennek az adatnak a birtokában kijelenthető-e, hogy a magyar családok jobban élnek a jelzett időszak végén, mint az elején? Válaszában legalább két érvet fogalmazzon meg!

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Teszt

Az alábbi meghatározások közül válassza ki a helyeset, majd írja be a négyzetbe a fogalomra vonatkozó definíció betűjelét!

Asszimiláció

- A) Hasonlóvá válás, hasonulás, azonosulás, egy etnikai kisebbség beépülése, beilleszkedése a többségi etnikumba.
- B) Szociológiai kísérlet típus, amelynek a lényege valamilyen társadalmi helyzet, szituáció utánzásos megjelenítése.
- C) Nagyvállalatoknál az új munkatársak kiválasztására alkalmazott kérdőíves módszer.
- D) Helyzetelemzésen alapuló politikai irányzat.

Emigráció

- A) Teljes népcsoportok áttelepítése más országokba.
- B) Önkéntes, főként politikai okokból történő kivándorlás egy országból.
- C) Elektronikus adatok továbbítása egy globális információhalomba.
- D) Vagyoni különbségek kiegyenlítésére irányuló intézkedés.

Amnesztia

- A) Emlékezetkieséssel járó pszichés állapot.
- B) A hatalomgyakorlás erőszakos módja.
- C) Elítéltek büntetésének eltörlése, közkegyelem.
- D) A túlzott alkoholfogyasztás káros mellékhatása.

3 pont

6. Fogalom meghatározása

a) Határozza meg egy-két mondatban a demokrácia fogalmát!

.....

.....

.....

b) Sorolja fel a klasszikus hatalmi ágakat!

.....

.....

.....

c) Világítsa meg röviden a két fogalmkör: a demokrácia és a hatalmi ágak összefüggését!

.....

.....

.....

5 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Párosítás

A megfelelő betű beírásával párosítsa a felelősségeket a szabályozások jogával! Egy felelőshöz két szabályozás is tartozhat.

- A) egységes piaci versenyszabályok
- B) közlekedés
- C) vámunió
- D) oktatás, szakképzés, ifjúság, sport

Felelősség, hatáskör	Szabályozás
Az Európai Unió egyedüli felelősségébe tartozik.	
Az Európai Unió és tagállamai közös felelősségébe tartozik.	
A tagállamok felelősségében maradó területek, amelyeken az EU csak támogató vagy koordináló szerepet játszhat.	

2 pont	
---------------	--

8. Kiegészítés

Az alábbiakban különböző bérfajták meghatározását olvashatja. Írja a kipontozott részre a megfelelő bértípus nevét!

- a) Azt a pénzösszeget, amelyet a munkavállaló az őt foglalkoztató gazdálkodó egységtől pénzben kap, ...bérnek, más néven pénzbérnek is nevezzük.
- b) A ..... bér a munkaszerződésben megállapított bér, amelyből még nem kerültek levonásra az adók és járulékok.
- c) .....bér alatt a tárgy hónapot megelőző hónap első napján érvényes, a teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére megállapított személyi alapbér kötelező legkisebb havi összegét kell érteni.
- d) .....bér alatt a kézhez kapott (számlára utalt) bér vásárlóértékét értjük, azt, hogy az adott pénzösszegért mennyi termék és szolgáltatás vásárolható.

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9. Érvelés

Az alábbi forrásokat is felhasználva írjon érveket napjaink egyik vitatott gazdasági megoldása, a 16%-os egységes, egykulcsos adórendszer mellett és ellen. A maximális pontszámot két alátámasztó érv és két ellenérv leírásával lehet elérni.

Az egykulcsos adórendszer

„(...) A felfokozott érdeklődés a proporcionális (arányos) adórendszer iránt már az 1990-es évek közepén elkezdődött, és úgy tűnik, hogy máig tart. Már az 1990-es évek közepén több európai állam is bevezette, többek között Lettország, Litvánia és Észtország is. Az egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszert alkalmazók táborát erősítette Szlovákia 2004-től, Románia 2005-től, Csehország és Bulgária pedig 2008-tól. Magyarország sem maradt ki a sorból, 2011. január elsején bevezették a korábbi lépcsőzetesen progresszív adórendszert felváltó egykulcsos szja-t.”

Forrás: <http://privatbankar.hu/ado/egykulcsos-ado-mi-lehet-a-regios-orulet-mogott-247425>

	Bevezetés éve	SZJA kulcs	Társasági adókulcs	SZJA kulcs a bevezetés előtt	Társasági adókulcs a bevezetés előtt
Észtország	1994	26	26	16-33	35
Litvánia	1994	33	29	18-33	29
Lettország	1997	25	25	10-25	25
Oroszország	2001	13	37	12-30	35
Ukrajna	2004	13	25	10-40	30
Szlovákia	2004	19	19	10-38	25
Grúzia	2005	12	20	12-20	20
Románia	2005	16	16	18-40	25
Csehország	2008	15	19	12-32	24
Bulgária	2008	10	10	20-24	10
Lengyelország	2009	15	15	19-40	19
Magyarország	2011	16	20,6	17-32	20,6

Forrás: IMF/Eurostat

Érvek mellette:

.....

.....

.....

.....

Érvek ellene:

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Ismételten felhívjuk a figyelmét, hogy a II. rész két feladatsorából csak az egyiket kell megoldania, vagy a Gazdasági ismeretek vagy a Pszichológiai feladatsort!

A. Gazdasági ismeretek

1. Teszt

Válassza ki, majd írja be a négyzetbe a helyes válasz betűjét!

- Melyik elem tartozik a vállalkozás mikro környezetébe?
  - A tudományos-technikai környezet.
  - A versenytársak.
  - A gazdasági környezet.
  - A természeti környezet.
- Az alábbiak közül mi jellemző a gazdasági integrációra?
  - A vámunió.
  - A monetáris unió.
  - A rögzített devizaátváltás.
  - A közös árstruktúra kidolgozása.
- Melyik állítás igaz az alábbiak közül a THM-re?
  - A mértéke 30%.
  - Jelentése: Tőke Hitelezési Mérték.
  - A három hónapnál hosszabb futamidejű kölcsönök esetén kell feltüntetni.
  - A kamaton kívül a prolongálási költséget tartalmazza.
- Mit jelent a likviditás?
  - Fizetőképesség.
  - Pénzzé tett eszközök.
  - A csődhelyzetet megelőző, figyelmeztető állapot.
  - A vállalkozás rendelkezésére álló készpénz.

4 pont	
---------------	--

2. Kiegészítés

Egészítse ki az alábbi meghatározásokat!

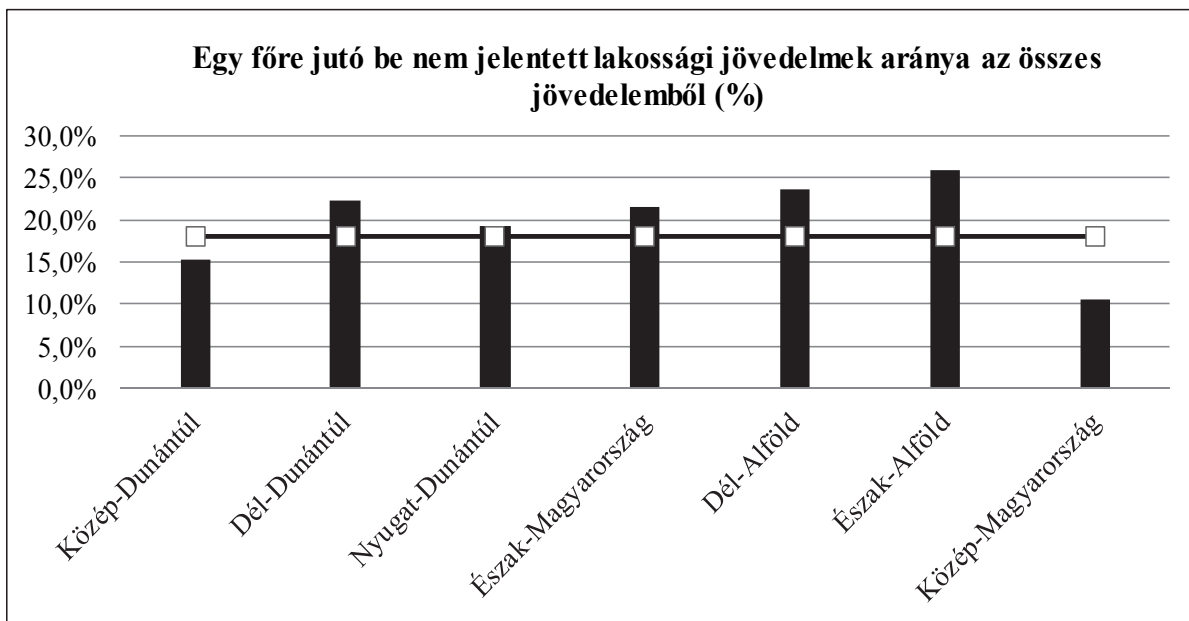
- A ..... vállalat olyan cég, amelynek a működése egyszerre több nemzetgazdaságra terjed ki, tőketulajdonosai is többnemzetiségűek.
- ..... nevezünk minden olyan tárgyat, amely meghatározott értékkel bír, valamint a kereskedelmi forgalomban valamennyi ideig fizetési eszközként használják.
- A csődeljárás során az állam a vállalkozáshoz ..... rendel ki, aki felügyeli a csődeljárást.
- Az ..... olyan cégkategória, amelybe azok a vállalatok sorolhatók, amelyek nem folytatnak gazdasági tevékenységet abban az országban, ahol be vannak jegyezve. Ezeknél a vállalatoknál gyakran felmerül az adóelkerülés gyanúja.

4 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Elemzés

Az alábbi ábra és forrás segítségével készítsen 5-10 sorban elemzést a foglalkozási szerkezet változásáról! A feladat megoldásában segítenek a szempontok és a kérdések.

„A hazai feketegazdaság arányáról riasztó számok forognak a köztudatban (gyakran emlegetnek 30 százalékot), pedig a kétezres évek óta a különböző módszerekkel készített szakértői becslések csökkenő tendenciát mutatnak. Manapság 18 százalék körülire teszik az arányt, és ezt a GVI is megerősítette: a számítások 17-18 százalékos mértéket mutattak. Ez egyébként egybevág a feketefoglalkoztatás 16-18 százalékos arányát mutató friss kutatásokkal.

A most megjelent, 2010-es adatokkal dolgozó tanulmány újdonsága, hogy kistérségekre bontja le a számokat, és noha hangsúlyozza, hogy durva becslésről van szó, a tendenciák elég jól kirajzolódnak belőle. Mindenekelőtt az, hogy a szórás kimondottan nagy: a rejtett gazdaságból származó egy főre jutó éves jövedelem 60 és 440 ezer forint között mozog, a becsült teljes jövedelemhez való aránya pedig 4 és 38 százalék közötti.”

Forrás: <http://vallalkozoi.negyed.hu/vnegyed/20130416-feketegazdasag-aranya-eltitkolt-jovedelmek-a-magyarorszagi-kistersegekben.html>

- A grafikon figyelembevételével mutassa be a hazai feketegazdaság nagyságát, területenkénti alakulását, országos átlaghoz való viszonyát!
- Válaszában térjen ki a gazdasági fejlettség és az árnyékgazdaság összefüggésére!
- Miért hátrányos a feketegazdaság jelenléte?
- Miért szeretnék visszaszorítani méretét, jelenlétét?

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Igaz–hamis

Döntse el, hogy az alábbi állítások igazak vagy hamisak! Húzza alá a megfelelő választ!

- a) Gyorskölcsön esetén a kölcsönt nyújtó nem folytat részletes hitelbírálati eljárást, és nem kíván kezest bevonni az ügyletbe. Mivel az eljárás egyszerűsített, így a kölcsön is olcsóbb lesz, a THM a többi kölcsönfajta THM-je alatt marad.

IGAZ

HAMIS

- b) A cégbíróság feladata a gazdasági társaságok alaki és tartalmi törvényességének vizsgálata.

IGAZ

HAMIS

- c) Az oligopólium jelentése: kisszámú tőkés nagyvállalat uralma az adott gazdasági ág felett.

IGAZ

HAMIS

- d) A lakás-takarékpénztárak olyan szakosított hitelintézetek, amelyek hosszú távú, többek közt lakáscélú betétek és hitelek gyűjtésével/forgalmazásával foglalkoznak.

IGAZ

HAMIS

2 pont	
---------------	--

5. Elemzés, érvelés

Az idézetek alapján, a kérdések segítségével 5-10 sorban mutassa be, mi az előnye és mi a hátránya a bankkártya használatának.

„Volt, aki otthon aludt, miközben valahol Dél-Európában ürítették le a bankszámláján lévő pénzt. Méghozzá úgy, hogy a bankkártyája is vele volt, Magyarországon. A feltehetően nemzetközi csalók valószínűleg a klónozásos módszert vethették be – adta hírül a [Pénzcentrum.hu](http://penzcentrum.hu). A lap információi szerint a bankok ilyen esetekben térítik a bankkártyatulajdonos kárát.”

Forrás: <http://fn.hir24.hu/gazdasag/2013/02/04/vigyazzon-klonozzak-a-magyar-%20bankkartyakat/~fokusz>

„Vigyázzunk, a kártyás vásárlás előre nem tervezett vásárlásokra is ösztönöz! Vevőként kényelmes fizetési alternatívát jelent a csak készpénzfizetéshez képest. Biztosabb, mint a készpénz, azt hamisíthatják. Ha kártyával fizetünk, nincs visszajáró. Elég kevesebb készpénzt tartanunk magunknál, így kevesebb a pénzváltási jutalék. (...)

Ne engedje, hogy a kártya fizetéskor kikerüljön a látóköréből! Így megakadályozhatja, hogy a kártya adatait esetleg lemásolják...

Bankkártyáját különös gondossággal, rendkívüli értéként kezelje! Átvételkor ellenőrizze, hogy az Ön nevére szól-e, és kérjük, azonnal írja alá, hiszen egy esetleges illetéktelen használat bizonyítási eljárása során az aláírásnak fontos szerepe lehet.

Kártyáját soha ne adja kölcsön senkinek!”

Forrás: <http://bankkartya.blog.hu/> (Szerkesztett változat)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 pont	
---------------	--

3. Fogalom

A pszichológia megkülönböztet életszakaszváltással járó kríziseket (pl.: óvodába kerülés, iskolába kerülés, serdülőkori válságok) és véletlenszerű kríziseket.

Ismertesse a véletlenszerű krízis jellemzőit, és említse legalább két krízist kiváltó eseményt!

A véletlenszerű krízis jellemzői:

.....

.....

.....

.....

Kiváltó események:

.....

.....

.....

.....

2 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Elemzés

Elemezze 5-10 sorban az alábbi kortárs novellában is megjelenő bulimia nervosa jelenségét, annak lehetséges kiváltó okait.

Vázzon fel, mennyiben jellemző a mai fogyasztói társadalom tagjaira a mértéktelenség!

„Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kisgömböc. Hát ahogy ment, mendegélt, egyszer csak eszébe jutott, hogy három napja nem evett egy falatot se. ... Úgyhogy inkább gondolt egyet, jobban mondva leguggolt, s mint akinek semmi se fáj, kinyitotta ügyesen a hűtőt. Ahogy aztán bekandikált, és már éppen készült volna valamilyen tessék-lássék eleséget vadászni magának, hát egyszerre nagyot nézett, mert már majdnem el is felejtette, mennyiféle finomságot vásároltak össze a minap. Volt ott aztán szinte minden, ami csak egy becsületes, négykerekű magyar család minimális napi szükségletéhez hozzátartozik. Ötven karton élőflórás kaukázusi kefir például, aztán három mázsa Füstli virsli a csepeli Corából, selyemsonka, fátjolsonka, bíborsonka, bársonysonka, meg például ezerféle garantáltan növényi eredetű kompót, zalavári juhtúró a legeslegjavából, plusz egy egész rakás ilyen-olyan aromájú valami, aminek a címkéjét a kisgömböc már meg se nézte, úgy saccolta, akármilyen is, ártani nem árt.

És akkor leült, és nekilátott. És csak evett a kisgömböc, evett, három éjjel három nap, evett, és egyre csak evett, ült a hideg konyhakövön, feledte az álmát, és evett .... És ahogy ott nézelődött, falatozott, csipegetett, egyszeriben kitalált egy annál is jobb ötletet.

Na de aztán attól kezdve nem is volt egy másodperc nyugalma se, orrát túrta, körmét rágta, míg csak be nem futottak a szebb napokat látott Széna térre. Szegény már a Bem mozinál alig bírt magával, pláne, mikor meglátott egy fél regiment katonát, de akkor már úgy volt vele, nem akart leszállni. Csakhogy ám a Széna téren sem álldogált hiába, hanem inkább mind az összes hetvenhétmillió hétszázhetvenhárom és fél négyzetméterével, plusz egy sárga szívószállal, plusz egy nagyon sanda tekintetű bácsikával egyetemben egy az egyben bekapta az egész ronda Mammutot. Úgyis csak egy fürtelem volt, senki se szerette. Akkor aztán nem volt több gond, jöhetett a Rózsadomb, hegyek-völgyek, eszem-iszom, Kiskovácsi, Nagykovácsi, Vitorlázó Repülőter, trallala. Ezt bekapta, azt bekapta, mígnem aztán nem gatyázott, szép sorjában bekapta az egész zordon Kárpát-medencét, és mind az összes fenyesekkel vadregényes tájat, csak a moldávokat köpte ki, mert azok mind hülyék. Na, de most már meg sem állt a király kapujáig, bekapta Európát, Ázsiát, a Földet, az ilyen-olyan bolygókat, satöbbi. Csak a Holdnál adódott egy kisebb-nagyobb próbatétel, mert ahogy ott tért-fordult, ágaskodott, matatott, és már éppen tátotta a száját, hogy na most, akkor sajnos egy csapásra eszébe jutott egy prepubertás-kori szexuális természetű főbiája, amit pedig akárhogy is idegeskedett, még a híres Békakirály mindenható erejével se volt képes legyőzni soha. Pláne így, hogy tudta, hogy most bajt csinál, és féltő volt, hogy megint ő lesz, akinek a végén meg kell inni a levét. Ettől aztán kifordult a lába alól a világ, érezte, hogy bajok lesznek, hánynia kell, nincs mese, így hát gyorsan hazaszaladt, mert már úgyis este volt, felhajtotta a vécéülökét, fölé hajolt és hosszan, nyökögve hányt....”

Forrás: Erdős Virág: A kisgömböc. In Másmilyen mesék. Magvető Kiadó, Budapest, 2003.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész Társadalomismeret és jelenismeret		Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Esszé		15	
2. Forráselemzés		10	
3. Elemzés		7	
4. Grafikonelemzés		5	
5. Teszt		3	
6. Fogalom meghatározása		5	
7. Párosítás		2	
8. Kiegészítés		4	
9. Érvelés		4	
I. rész összesen		55	
II. rész			
A. Gazdasági ismeretek		Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Teszt		4	
2. Kiegészítés		4	
3. Elemzés		5	
4. Igaz-hamis		2	
5. Elemzés, érvelés		5	
B. Pszichológia			
1. Esszé		10	
2. Forráselemzés		4	
3. Fogalom		2	
4. Elemzés		4	
II. rész összesen		20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		75	

---

 dátum

---

 javító tanár

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba bevitt egész pontszám
Feladatsor		

---

 javító tanár

---

 jegyző

Dátum: _____

Dátum: _____